Nro 4636 *D. G. S.*

MY PREZES
i Senatorowie
WOLNEGO NIEPODLEGŁEGO I ŚCIŚLE NEUTRALNEGO
MIASTA KRAKOWA I J. OKRĘGU.

Uznawszy za potrzebne i dobru młodzieży płci żeńskiej odpowiadające bliższy rozciągnąć nadzór nad szkołami po klasztorach i pensycah płci żeńskiej utrzymywanemi, po rozważeniu przedstawionego Nam przez Władze edukacyjne projektu do urządzenia tego rodzaju In-

stytutów naukowych postanowiliśmy i stanowiemy co następuje:

Tytuł I.

Urządzenie Ogólne.

§. 1.

Za szkoły publiczne Rządowe w klasztorach uważać się mają te Instytuta naukowe w których młodzież płci żeńskiey (z funduszów na ten cel przeznaczonych) ma wspólne mieszkanie, stół, dozór domowy i nauki, lub w których taż młodzież zgromadza się w pewnych godzinach dla brania w spólnie nauk urządzeniem niniejszém przepisanych.

§. 2.

Za pensye uważać się mają te domy, w których młodzież płci żeńskiej, według

zrobionej z rodzicami lub opiekunami umowy ma wspólne mieszkanie, stół, dozór domowy i nauki, lub do których pod dozorem Ochmistrzyni w oznaczonych godzinach młodzież płci żeńskiej zgromadza się, dla brania wspólnie nauk niniejszém urządzeniem przepisanych.

§. 3.

Żadna pensya otwartą bydź nie może bez upoważnienia Dozoru Głównego.

§. 4.

Dwa będą rodzaje pensyi, — pensya z mieszkaniem, i pensya panien przychodnich. Łączenie ich pod żadnym pozorem dozwolone nie będzie. Nadto będą pensye niższe i wyższe podług stopnia nauk i ich podziału zatwierdzonego przez Dozór Główny.

Niższego rzędu szkoły płci żeńskiej w mieście Krakowie i jego przedmieściach, mając zastępować szkołę początkową (w której jak na wsiach uczą się dziewczęta z chłopcami) powinny zostawać pod dozorem miejscowym szkół początkowych; a wyższe pod bespośrednim Dozorem Głównym.—

§. 5.

Będą jeszcze uprzoszone od Dozoru z pomiędzy Dam znanych z światła, moralności i gorliwości o dobro wychowania, osoby, które zwiedzać będą szkoły w klasztorach i pensye, we względzie obyczajności, ochędóstwa, i robót kobiecych, tudzież znajdować się na examinach.

§. 6.

Damy dozoru i Członki Dozoru Głó-

wnego, ułożoną między sobą koleją czuwać i ciągle odwiedzać będą pensye i wszystkie szkoły klasztorne.

§. 7.

Examen podającej się na Ochmistrzynią, Guwertnantkę pensyi, lub szkoły klasztornej odbywać się będzie:

a) Co do obyczajów i moralności w Dozorze Głównym szkół początkowych, gdzie oraz bieg życia i świadectwo trzech przynajmniej wiary godnych matek familij składane roztrząsane i w protokół wciągnięte zostanie.

b) Co do nauki i prowadzenia Instytutów przed Wizytatorem szkół początkowych, w obecności dwóch Członków Dozoru Głównego, do którego w tym względzie opinii będzie się Dozór Główny stósował.

§. 8.

Examina czyli przepisy odprawiać jest obowiązana pensya i szkoła klasztorna raz na rok w przeciągu Mca Lipca, stósownie do rozkładu w czasie swoim na posiedzeniach Dozoru Głównego nastąpić mającego.

Na ten popis, aby nie był publiczny, nie będą wzywane jak tylko

a) Członki Dozoru Głównego i Dama bliższą opiekę nad Instytutem mająca.

b) Rodzice, krewni i przyjaciołki familij, których listę Ochmistrzyni kilkoma dniami w przód Dozorowi Głównemu poddać jest obowiązaną.

§. 9.

Po odbytych examinach w ciągu najdalej miesiąca Delegowani złożyć mają

Dozorowi Głównemu rapport o stanie tych Instytutów z dołączeniem uwag do dalszego ich udoskonalenia potrzebnych.

§. 10.

W każdej szkole klasztornej, pensyi panien utrzymywany będzie:

a) Protokół wizyt dla zapisywania uwag przez Wizytujących z urzędu.

b) Spis Nauczycieli i Nauczycielek z wyrażeniem dawanej przez nich nauki, książek (z których dają, porządku dawania i t. d.

c) Spis uczennic z wyrażeniem wieku, klassy, czasu zostawania w szkole klasztornej lub na pensyi, postępu w naukach i t. d.

§. 11.

Żadna pensya więcej nad 24 edukują-

cych się panien obejmować nie może, nadto na pensyą z mieszkaniem i stołem nie więcej jak szesnaście panien mogą bydź przyjętemi.— Co do liczby uczennic w szkołach klasztornych, ta stósownie do dgoodności lokalu ograniczoną zostanie.

§. 12.

Jak Ochmistrzynie trzymające się ściśle tych i poniżéj wyrażonych przepisów doznawać będą wszelkiej opieki Rządu, tak przeciwnie te, któreby ich niedopełniały po nieskutecznem napomnieniu ukaranemi zostaną, stósownie do przewinienia karą pieniężną, zawieszeniem, a w reszcie zamknięciem Instytutu.

Tytuł II.

Instrukcya czyli nauki.

§. 13.

Nauki dla płci żeńskiej w klasztorach

i na pensyach ograniczają się do następujących przedmiotów:

a) Nauka religii z nauką moralną i historyą starego i nowego zakonu.

b) Języki polski, francuzki i niemiecki.

c) Arytmetyka i wiadomości z nauk przyrodzonych zastósowane do ekonomiki domowej.

d) Jeografija, historya polska i powszechna.

e) Pisanie i rysunki.

f) Roboty ręczne.

Tańce, muzyka i inne nauki za oddzielną umową z rodzicami stósowie do ich życzeń mogą bydź udzielane.

§. 14.

Nauka Chrześciańska moralna i pismo starego i nowego zakonu to jest: katechizm dogmatyczny moralny i hisoryczny,

dawany będzie przynajmniej raz w tydzień przez dwie godziny a to przez wybranego i usposobionego od miejscowej Władzy Duchownej Kapłana, z uwagą na panienki obcych wyznań, które od lekcyi tej, wolnemi bydź mają. W sposobie dawania nauki chrześciańskiej, na to szczególna zwrócona ma bydź uwaga, aby stósownie do wieku i pojęcia istotne wiary artykuły i użyteczne w pożyciu prawdy w umysł i serce młodych, gruntownie wpajanemi zostały.

§. 15.

W dawaniu języków następujące zachować się mają przepisy:

a) Ażeby młodzież dokładnie była oswajaną, najprzód w języku ojczystym, a następnie w obcych z prawidłami gra-

matycznemi, z poznaniem ośmiu części mowy, czasowania, przypadkowania i t. d.

b) Aby czytanie było zrozumiałe, wyraźne, z zachowaniem znaków pisarskich i właściwego każdemu językowi wymawiania.

c) Ażeby na wprawę uczennic w styl to jest sposób łatwego i jasnego tłómaczenia swych myśli, szczególną zwracano baczność.

d) Aby je obeznawano z wzorowemi pismami, w każdym z tych języków których się uczą, dając czuć prawdziwe w nich piękności, a wyjątków ich uczenie się na pamięć naznaczając.

§. 16.

Arytmetyka obejmować ma cztery główne działania z liczbami prostemi, wie-

lorakiemi, i ułomkami, następnie regułę trzech z najpotrzebniejszemi przystósowaniami jako to do procentu, współki, zamiany pieniędzy, miar i t. d. na ostatek praktyczną naukę trzymania rachunków domowych.

§. 17.

Z historyi naturalnéj dawane będą wyjątki z trzech jey działów zastósowane do ekonomiki domowéj.

§. 18.

Historya zacznie się od ojczystéj, późniéj starożytna i nowożytna, powszechna ile czas i możność dozwoli.

Jeografia dawać się ma przy historyi, kończyć się zaś będzie na poznaniu kuli ziemskiey.

§. 19.

Do pisania czyli formowania charakteru, zalecają się wzory sztychowane, nauka rysunków ręcznych, szczególniéj do robót kobiecych ma bydź zastósowaną.

§. 20.

Roboty ręczne, jako to: szycie, dzianie na drutach różnego rodzaju, hafty, cerowanie, przędzenie na kołowrotku i przęślicy, pranie bielizny, robienie sukien, robienie kwiatów, w liczbę istotnych płci żeńskiéj nauk wchodzić powinny, nie przepominając krajania, szycia bielizny i sukien, czego znajomość w każdym stanie jest jéj potrzebną.

§. 21.

Uczennice w każdéj pensyi będą podzielone na trzy klassy Ią. II. i IIIą.

Rozkład nauk dla szkół klasztornych i pensyi na klassy i godziny zostawia się Ochmistrzyniom z zastrzeżeniem następujących przepisów:

a) Ażeby jak naybliżej do podać się mającego wzoru z strony Dozoru Głównego przystępował i corocznie przez tenże Dozór był potwierdzany.

b) Ażeby ile możności nauki umysłowe rano, roboty zaś ręczne muzyka i tańce po południu dawane były.

c) Aby nauki nie z innych tylko tych książek wykładane były, które Dozór Główny szkół początkowych wyznaczy:

§. 22.

Nauczyciele potrzebne kwalifikacye posiadający mogą dawać po kilka przedmiotów, w godzinach jednak oddzielnie na każdy przeznaczonych.

§. 23.

Szkoły płci żeńskiéj w klasztorach i pensye panien, któreby trzech przynajmniéj osób uczących nie miały to jest: do religi, gramatyki polskiéj, arytmetyki, rysunków, i kaligrafii; do rzędu niższych elementarnych należą, i nie mogą tytułu szkół publicznych i pensyj przybierać.

Tytuł III.

Wychowanie czyli Edukacya.

§. 24.

Edukacya czyli wychowanie bierze się tu oddzielnie od instrukcyi— Ochmistrzynie w szkołach klasztornych, tudzież Ochmistrzynie pensyi, mogą a nawet co do wyższych klass obowiązane są używać Nauczycieli i Nauczycielek, lecz co się

tycze samego wychowania, w téj mierze prawego zastępstwa matki; na nikogo przekazać nie mogą.

§. 25.

Nauka religii najważniejsza epoka wychowania, przez Kapłana dawać się mająca, mało skutkować będzie na umysłach młodzieży jeżeli przykład Ochmistrzyni, jéj pomocników i nauczycieli nie będzie w nich wpajał poszanowania dla jéj obrządków i ścisłego ich obowiązków wywypełnienia.

§. 26.

Co do wypełnienia zewnętrznych religiyjnych powinności.

1) Odmawiane będą rano i wieczorem głośno w wspólnem zebraniu się uczennic pacierze.

2) W Niedzielę i święta Ochmistrzyni szkoły klasztornéj i pensyj, wszystkie panny do kościoła właściwego wyznania, jedne sama, drugie przez zaufaną Guwernantkę zaprowadzi, w czasie i w miejsce które Dozór Główny wyznaczy.

3) Panienki wyznania katolickiego spowiedź dwa razy do roku odprawiać mają to jest: na Wielkanoc i w najbliższe po rozpoczęciu szkół swięto Matki Boskiéj.

§. 27.

Ochmistrzyni zarządzająca szkołą klasztorną lub pensyą, odwracać ma umysł młodzieży od wszystkiego coby tchnęło zabobonem, niepozwoli powieści o strachach, okaże smieszność wierzenia w prognostyki, sny, wróżby, kabały i t. d.

§. 28.

Słodycz charakteru i przystojna wesołość najozdobniejsze w pożyciu zalety, wpajane bydź mają w młodzież z całą usilnością tak jak wszelkie wady towarzystwu szkodliwe, lub nieprzyjemność współżyjącym sprawiające wykorzeniane bydź starannie powinny.

§. 29.

Ochędostwo około siebie i ubioru, tak jest płci żeńskiéj konieczném, iż najmniejszego w tém uchybienia dozwalać osobom młodym nie można.

Szczegóły w tej mierze zostawiają się przestrzeganiu i baczności Dam dozorujących, które od zbytku i przepychu odzwyczajać a do skromnego i przystojnego ubierania się zachęcać mają.

§. 30.

Porządek w utrzymywaniu sukien, bielizny, sprzętów, książek, papierów, ustawicznie panienkom młodszym wpajany bydź powinien. Dla tego każda uczennica i pensyonarka utrzymywać ma regestr swoich sukien, bielizny i wszystkich zgoła sprzętów, ile tego okoliczności dozwolą. Żadna zaś swoją wolą nic nikomu darować z rzeczy swoich nie może, ani też prócz rodziców i opiekunów nic od nikogo bez pozwolenia ochmistrzyni nie przyjmować.

§. 31.

Baczność na ukształcenie postawy panien, na dobre trzymanie się jako, też na oduczanie powziętych złych nałogów, ustawicznem bydź powinno zatrudnieniem Ochmistrzyni.

Przy pisaniu, rysowaniu i robotach ręcznych szczególniej tego przestrzegać należy.

Ostrzega się jednak, aby w oduczaniu tem nie używać żadnych gwałtownych środków zdrowiu szkodliwych, które najczęściej przeciwny życzeniu skutek sprawują, równie jak sznurówek, bryklów cisnących, gorsetów i t. d. z których tyle chorób płeć żeńską gnębiących przez tamowanie wolnego ruchu pochodzi.

§. 32.

Ciągłe zatrudnienie, i ani jednej chwili bez roboty, nauki lub jakiej zabawy, nie zostawienie młodych panienek, pilnie ma bydź przestrzegane.

§. 33.

Kary i nagrody ważnym są w eduka-

cyi przedmiotem, ich rodzaj i użycie wpływają na charakter młodej osoby; wymagają więc jak największej trafności i ostrożności. Dla tego przed każdym rocznem examinem, Ochmistrzyni szkoły klasztornej, tudzież pensyi panien, ułożą listę uczennic zasługujących na promocyą z jednej klassy do druiej, lub opieszałość na naganę. Takowa lista Członkom examinacyjnym ma bydź złożoną dla sprawdzenia zdań względem promocyi lub nagany. Również w czasie examinów rocznych rozdawane będą tak w szkołach klasztornych, jako też na pensyach nagrody szkolne w książkach lub wieńcach uczennicom celującym szczególniejszą pilnością i postępem w religii, moralności, obyczajach i nauce. Nadto odczytane będą imiona i nazwiska zasługujących na

pochwałę. Lista uczennic podanych do nagród i pochwał tak przez Ochmistrzynią, jako też i Nauczycieli ma bydź podpisaną.

§. 34.

Ponieważ dobry lub zły przykład otaczających, wiele ma wpływów na ukształcenie serc młodocianych przeto Ochmistrzynie w wyborze osob do pomocy i sługi na pensye jak największą ostrożność zachować winny i za nie są odpowiedzialnemi.

Tytuł IV.

Utrzymanie czyli ekonomika i urządzenia domowe.

§. 35.

Rok szkolny w szkołach klasztornych publicznych i pensyach panien, zaczyna się

od dnia 1 Października i trwa do ostatniego Lipca.

§. 36.

Nauki dają się w półroczu letniém to jest: od Wielkiejnocy do Sgo Michała od godziny 8 do 12tej rano, a od 3 do 5tej po południu, w półroczu zimowém to jest od Sgo Michała do Wielkiejnocy od godziny 9 do 12 przed południem a od 2ej do 4tej po południu.

§. 37.

Oprócz świąt uroczystych i dni niedzielnych, mieć będą panny odpoczynek:

a) Od środy przed Wielkanocą do środy po Wielkiejnocy.

b) Od soboty przed Zielonemi świątkami do środy po Zielonych świątkach.

c) Od Wigilii Bożego narodzenia do pierwszego dnia po Nowym roku.
d) Trzy dni ostatków.
e) W każdą środę i sobotę po południu.

§. 38.

Przepisane w §. 21 trzy klassy na pensyach będą oddzielone tak, aby każda miała właściwe nauki. — W liczniejszéj szkole klasztornéj lub pensyi, klassy mają bydź odosobnione co do swego pomieszczenia, aby uczennice jednéj klassy drugim nie przeszkadzały — Bieg nauk czyli kurs roczny w każdéj klassie rozpoczynać się będzie po ukończeniu examinu rocznego.

§. 39.

Pomieszkanie na pensyą ma bydź dobierane ażeby jeżeli nie dom cały to przy-

najmniej jedno piętro całkowicie było zajęte, a dzwonek przy pierwszych drzwiach o każdym wchodzącym ostrzegał. O każdéj zaś zmianie pomieszkania pensyj Dozór Główny uwiadomiony będzie przez Ochmistrzynią, aby przez swego Wizytatora rozpoznał, czyli odpowiada liczbie osób jéj pensyj, tudzież czyli jest w miejscu przyzwoitem i zdrowem.

§. 40.

Na każde ośm panienek ma bydź utrzymywana Guwernantka, zaufanie Ochmistrzyni mająca.— Ta w jednym pokoju sypiać z pannami i przy lekcyach nieodstępnie obecną bydź winna. Na pensyach w pokoju sypialnym jeżeli obszerny można na jedno okno liczyć łóżek trzy, na dwa 6, na 3 ośm, i to najwyższą jest liczbą która z przydaniem łóżka Guwer-

nantki w pokoju jednym bydź może. — Wzgląd jednak na mniejszą lub większą obszerność, stósunek powyższy może odmienić.

§. 41.

Doktór i apteka w chorobie zależy od rodziców co do wyboru i opłaca się ich oddzielnym kosztém.

§. 42.

Stół dla pensyonarek ma bydź jednakowy i wspólny, potrawy nie wytworne ale zdrowe i czysto sporządzone, nie liczne ale dostateczne, napój zwyczajny, w zimie piwo lekkie, w lecie woda zdrojowa, chyba że Doktór inaczejby przepisał.

§. 43.

W lecie razy dwa lub trzy na tydzień, a w zimie dwa, o ile tego pogoda dozwoli, panienki wyprowadzane będą na świeże powietrze dla wolnego poruszenia, i przystojnéj w przechadzce rozrywki — W czasy słotne lub mrozy; tańce lub gry jakie, poruszenie ciała dające, przechadzkę mają zastąpić.

§. 44.

Bale, reduty, kassyna, teatra, wyraźnie się pensyom zabraniają, wyjąwszy baliki dziecinne w czasie karnawału lub świąt które Ochmistrzyni pensyi może dawać z zaproszeniem drugiéj pensyi i na nie bydź zaproszoną, do pensyi tejże saméj płci.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia, które w Dzienniku praw ma bydź

zamieszczone Władzom krajowym edukacyjnym a mianowicie Dozorowi Głównemu szkół początkowych poruczamy.

Działo się na posiedzeniu Naszem w Sali obrad Senatu w Krakowie dnia 7 Października 1834 roku.

Prezes Senatu
WIELOGŁOWSKI.
Sekr: Jlny Senatu
DAROWSKI.
Nowakowski
Sekr: Exp: Senatu.